

Briuselis, 2025 m. spalio 1 d.
(OR. en)

13342/25

Tarpinstitucinė byla:
2025/0241 (COD)

AGRI 452
AGRIFIN 105
FIN 1124
CADREFIN 234
CODEC 1378
ENV 905
FORETS 78

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato
kam: Delegacijoms

Dalykas: Pasiūlymai dėl bendros žemės ūkio politikos po 2027 m.: žalioji architektūra

Šio pranešimo priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės informacinis pranešimas ir orientaciniai klausimai, skirti spalio 27–28 d. Tarybos posėdžiui.

Bendra žemės ūkio politika po 2027 m. Žalioji architektūra

2025 m. liepos 16 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl bendros žemės ūkio politikos po 2027 m. 2025 m. rugsėjo 22–23 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybos posėdyje pirmininkaujanti valstybė narė informavo delegacijas, kad būsimuose Tarybos posėdžiuose ji surengs temines diskusijas dėl įvairių pasiūlymo aspektų. Pirmoji diskusija 2025 m. spalio 27–28 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybos posėdyje bus susijusi su žaliaja architektūra. Ši tema jau aptarta ekspertų lygmeniu ir Specialiajame žemės ūkio komitete.

Komisijos pasiūlyme numatyti keli struktūriniai žaliosios architektūros pakeitimai. Pirma, panaikinus dviejų ramsčių struktūrą, žaliosioms priemonėms visoje bendroje žemės ūkio politikoje būtų taikomas tik vienas taisyklių rinkinys. Antra, Komisijos nustatyta atsakingo ūkininkavimo sistema pakeistų paramos sąlygų sistemą. Trečia, nustatoma nauja paramos priemonė, skirta pereiti prie atsparesnių gamybos sistemų. Ketvirta, nors kiekvienoje valstybėje narėje bendros žemės ūkio politikos įgyvendinimui yra rezervuota minimali suma, valstybės narės galėtų nuspręsti savo nacionalinės ir regioninės partnerystės planuose nepaskirstytų lėšų, įskaitant žaliosioms priemonėms skirtas lėšas, dalis skirti žemės ūkiui. Galiausiai panaikinamas dabartinėje bendroje žemės ūkio politikoje numatytas „žalioji rezervavimas“. Tačiau Komisija siūlo nustatyti biudžeto stebėjimo mechanizmą, kuriuo naudojantis būtų stebimas nacionalinės ir regioninės partnerystės planų įnašas siekiant ES klimato ir aplinkos tikslų, numatant 43 % tikslą, ir galimybę prašyti, kad valstybė narė nacionalinės ir regioninės partnerystės plane numatytų skirti minimalų asignavimą, remdamasi Komisijos atliktu valstybės narės pažangos siekiant ES klimato ir gamtos tikslų vertinimu.

Žemės ūkio žaliaji pertvarka tebėra labai svarbi siekiant ES klimato ir aplinkos tikslų. Be to, klimato kaita daro vis didesnę poveikį ūkininkams ir apsirūpinimo maistu saugumui, o tai rodo prisitaikymo prie klimato kaitos poreikį. Pirmininkaujanti valstybė narė siūlo Tarybai vertinant žaliają architektūrą atsižvelgti į tai, koku mastu pasiūlymu 1) supaprastinamos žaliosios taisyklės ūkininkams ir administracijoms, 2) užtikrinama, kad žaliosios pertvarkos įgyvendinimas taptų patrauklesnis ūkininkams ir 3) užtikrinamos vienodos sąlygos tiek visiems ūkininkams, tiek visoms valstybėms narėms. Tuo tikslu šiame pranešime aprašomi pagrindiniai žaliosios architektūros elementai ir pateikiami du orientaciniai klausimai, kuriais vadovaudamiesi ministrai kalbės Tarybos posėdyje.

Valdymas

Komisija siūlo pateikti nacionalines rekomendacijas, kuriose kiekvienai valstybei narei būtų pateiktos gairės dėl žemės ūkio skyriaus jos nacionalinės ir regioninės partnerystės plane. Rekomendacijų tikslai, be kita ko, apimtų klimato srities veiksmų stiprinimą, ekosisteminių paslaugų teikimą, žiedinius sprendimus, biologinės įvairovės ir gamtos išteklių išsaugojimą, tvarų ūkininkavimą ir gyvūnų gerovės didinimą. Rengdamos savo nacionalinės ir regioninės partnerystės planus valstybės narės turėtų tinkamai pagrįsti ir išdėstyti elementus, kuriais veiksmingai sprendžiami visi joms skirtose Komisijos rekomendacijose nurodyti uždaviniai arba didelė jų dalis. Jei Komisija padarytų išvadą, kad planas atitinka nustatytus kriterijus, ji pasiūlytų Tarybos įgyvendinimo sprendimą. Valstybių narių išlaidų kompensavimas būtų grindžiamas investicijoms iš anksto nustatytų tarpinių ir siektinų reikšmių įgyvendinimu, o su plotu ir gyvuliais susijusių intervencinių priemonių atveju – remiantis pasiektais rezultatais.

Atsakingas ūkininkavimas

Komisija siūlo naują atsakingo ūkininkavimo koncepciją, kuri pakeistų paramos sąlygų sistemą. Nors socialinės paramos sąlygos ir reikalavimas ūkininkams laikytis galiojančių ES teisės aktų (teisės aktais nustatyti valdymo reikalavimai) būtų išlaikyti, valstybių narių būtų prašoma į savo nacionalinės ir regioninės partnerystės planą įtraukti įvairios apsaugos praktikos, kurią ūkininkai turi įgyvendinti, kad gautų visą paramos sumą pagal įvairias intervencines priemones, aprašymą. Tai pakeičia geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) koncepciją. Parama, kuriai taikoma atsakingo ūkininkavimo sistema, būtų laikoma atitinkančia reikšmingos žalos nedarymo principą.

Valstybės narės turi apibrėžti apsaugos praktiką, kuria siekiama šių tikslų: a) žemės ūkio paskirties žemėje esančių daug anglies turinčių dirvožemių, kraštovaizdžio elementų ir daugiamečių žolynų apsaugos; b) dirvožemio apsaugos nuo erozijos, dirvožemio potencialo išsaugojimo, dirvožemio organinių medžiagų išsaugojimo, be kita ko, taikant sėjomainą ar pasėlių įvairinimą, taip pat apsaugos nuo ariamosios žemės ražienų deginimo; c) vandentakių ir gruntinio vandens apsaugos nuo taršos ir nuotėkio.

Šiuo metu GAAB visų pirma apibrėžiama ES lygmeniu. Todėl pasiūlymu valstybėms narėms būtų suteikta daugiau lankstumo plėtoti apsaugos praktiką, pritaikytą prie nacionalinių sąlygų, priklausomai nuo to, ar Komisija patvirtins nacionalinės ir regioninės partnerystės planus. Valstybės narės tam tikromis sąlygomis gali nustatyti specialias apsaugos praktikos išimtis ir nukrypti leidžiančias nuostatas. Būtų laikoma, kad sertifikuoti ekologiniai ūkiai atitinka tam tikrus apsaugos praktikos tikslus. Atsakingas ūkininkavimas taip pat nebūtų taikomas nedideliems ūkiams.

Taip pat yra nauja lygiavertiškumo galimybė, pagal kurią ūkininkai, kurie prisijungia prie griežtesnės paramos schemos nei tam tikra apsaugos praktika, gali būti laikomi taikančiais tą apsaugos praktiką. Galiausiai ūkininkai galėtų gauti paramą apsaugos praktikai įgyvendinti ir palaikyti, jei valstybės narės siūlytų savanoriškas žaliosios paramos sistemas, apimančias šią praktiką. Komisija paaiškino, kad šis pokytis yra perėjimo nuo reikalavimų prie paskatų dalis.

Prioritetinės aplinkos ir klimato sritys

Valstybės narės turėtų teikti paramą ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams bent kiekvienoje iš šių prioritetinių aplinkos ir klimato sričių: a) prisitaikymas prie klimato kaitos ir hidrologinis atsparumas; b) klimato kaitos švelninimas, įskaitant anglies dioksido absorbavimą, ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba ūkyje, įskaitant biodujų gamybą; c) gera dirvožemio būklė; d) biologinės įvairovės išsaugojimas, pavyzdžiui, buveinių ar rūšių, kraštovaizdžio elementų išsaugojimas, pesticidų naudojimo mažinimas; e) ekologinio ūkininkavimo plėtra ir f) gyvūnų sveikata ir gerovė.

Parama šioms prioritetinėms sritims gali būti teikiama kaip nepalankioms sąlygoms, susidariusioms dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi, kompensuoti skirti mokėjimai, agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiksmai arba ūkininkams ir miškų savininkams skiriama parama investicijoms. Valstybės narės, kurių teritorijos yra paveiktos vandens taršos dėl nitratų pertekliaus, taip pat turėtų ūkininkams teikti paramą gyvulininkystės sistemų ekstensyvinimui arba žemės ūkio veiklos įvairinimui įtraukiant kitas žemės ūkio veiklos rūšis.

Nepalankioms sąlygoms, susidariusioms dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi, kompensuoti skirti mokėjimai

Komisija siūlo išlaikyti galimybę teikti paramą žemės ūkio gamybai vietovėse, kurioms daro poveikį Buveinių ir Paukščių direktyvų bei Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimas. Pakeitus dabartines taisykles, tokią paramą galėtų gauti tik ūkininkai, miškų savininkai ir jų asociacijos.

Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiksmai

Valstybės narės turėtų teikti paskatas imtis klimatui, aplinkai, gyvūnų sveikatai ir gerovei bei darniai miškininkystei naudingų veiksmų. Šių veiksmų ūkininkai imtųsi savanoriškai ir jie galėtų būti metiniai arba daugiamečiai.

Be to, Komisija siūlo nustatyti naują fiksuotosios sumos paramos perėjimui prie atsparesnio ūkininkavimo rūšį. Ūkininkai parengtų pertvarkos veiksmų planą, kurį tvirtintų vadovaujančioji institucija, finansavimui (iki 200 000 EUR) gauti, kad būtų įgyvendinamas perėjimas prie atsparesnių gamybos sistemų, įskaitant perėjimą prie ekologinio ūkininkavimo ir gyvulininkystės sistemų ekstensyvinimo. Valstybės narės paramą mokėtų dalimis per pertvarkos veiksmų plano įgyvendinimo laikotarpį, o paskutinė paramos dalis būtų išmokama su sąlyga, kad planas būtų įgyvendintas.

Kai nacionalinėje teisėje nustatomi reikalavimai, kuriais viršijami atitinkami privalomi būtiniausi reikalavimai, nustatyti ES teisėje, valstybės narės taip pat gali skirti paramą ūkininkų ir kitų paramos gavėjų prisiimtiems savanoriškiems valdymo įsipareigojimams, kuriais padedama laikytis tų reikalavimų. Ši galimybė galėtų paskatinti valstybes nares imtis plataus užmojo nacionalinių iniciatyvų, kartu užtikrinant, kad jų ūkininkams nebus padarytas neigiamas poveikis, kiek tai susiję su ES parama, kurią jie gali gauti. Šis naujas elementas taip pat įtrauktas į 2025 m. gegužės mėn. pateiktą Komisijos bendrojo rinkinio pasiūlymą dėl bendros žemės ūkio politikos supaprastinimo.

Parama investicijoms

Valstybės narės turėtų pasiūlyti ūkininkams ir miškų savininkams skirtą paramą investicijoms, taip tinkamai bendrai prisidedant prie žemės ūkio, maisto sistemų, miškų ūkio ir kaimo vietovių atsparumo, visų pirma atsparumo klimato kaitai ir hidrologinio atsparumo. Investicijos, kuriomis prisidedama prie žaliosios pertvarkos, galėtų būti tiek gamybinės, tiek negamybinės, o paramos ūkininkams ir miškų savininkams, išskyrus jaunuosius ūkininkus, norma abiejų rūšių investicijų atveju neviršytų 75 %. Kai pagal ES teisę ūkininkams nustatomi nauji reikalavimai, valstybės narės gali teikti paramą investicijoms, padedančioms ūkininkams laikytis tų reikalavimų. Tai gali būti daroma ne ilgiau kaip trejus metus po to, kai reikalavimas tampa privalomas ūkiui, arba jaunujų ūkininkų atveju – nuo įsikūrimo dienos, arba iki verslo plane numatytų susijusių veiksmų užbaigimo.

Finansiniai aspektai ir rezervavimas žaliosioms priemonėms

Atsižvelgdama į nacionalinės ir regioninės partnerystės planuose numatytą rezervuotą sumą, Komisija siūlo ne mažesnę kaip 30 % nacionalinio bendro finansavimo normą, taikomą išmokoms ūkininkams arba miškų savininkams už nepalankias sąlygas, susidariusias dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi, agrarinės aplinkosaugos ir klimato politikos veiksmams ir ūkininkams ir miškų savininkams skiriamai paramai investicijoms. Kalbant apie nerezervuotą sumą, minimali nacionalinio įnašo norma yra bent 15 % mažiau išsivysčiusiems regionams, 40 % pertvarką vykdančioms regionams ir 60 % išsivysčiusiems regionams. Pagal dabartinę dviejų ramsčių sistemą netaikoma nacionalinė bendro finansavimo norma ekologinėms sistemoms pagal I ramstį ir ne mažesnę kaip 20 % nacionalinio bendro finansavimo norma žaliosioms priemonėms pagal II ramstį.

Dabartiniu laikotarpiu kiekvienai valstybei narei taikomas 25 % žalio rezervavimas pagal I ramstį ir 35 % – pagal II ramstį. Pasiūlyme bendrajai žemės ūkio politikai nenumatytas atskiras žalio rezervavimas. 43 % nacionalinės ir regioninės partnerystės plano biudžeto turėtų būti skirta klimato ir aplinkos tikslams. Tačiau Komisija gali paprašyti valstybių narių skirti mažesnę arba didesnę minimalų asignavimą žaliosioms priemonėms, atsižvelgiant į Komisijos atliktą vertinimą, kokią pažangą padarė valstybės narės siekdamos savo 2030 m. klimato politikos tikslų žemės ūkio, transporto ir pastatų sektoriuose (Pastangų pasidalijimo reglamentas) ir įgyvendindamos Gamtos atkūrimo reglamentą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, pirmininkaujanti valstybė narė siūlo šiuos klausimus:

- 1. Kokių mastu pasiūlymu pasiekiamas tikslas, kad ūkininkams būtų paprasčiau ir patraukliau siekti rezultatų įgyvendinant žaliąją pertvarką?*
- 2. Atsižvelgiant į tai, kad Komisijos pasiūlyme nenumatytas specifinis žalio rezervavimas bendrai žemės ūkio politikai, kaip būtų galima užtikrinti vienodas sąlygas ūkininkams, kiek tai susiję su žaliaja pertvarka?*